

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Захист лікарських рослин від шкідників і хвороб»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	202 Захист і карантин рослин
Тип і назва освітньої програми	ОПП Захист і карантин рослин
Курс, семестр	Курс – 3, семестр – 6
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 3 Загальна кількість годин – 120 із яких: лекцій 16 год., лабораторних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік.
Мова викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології, кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І.Сазанова
Контактні дані розробника	Поспелов Сергій, доктор. с.-г. наук, професор Контакти: каб. 33 (навчальний корпус №1) e-mail: sergii.pospielov@pdau.edu.ua <i>Сторінка викладача:</i> https://www.pdau.edu.ua/people/pospyelov-sergiy-viktorovych
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік дисциплін, які передують її вивченню: Генетика, Ботаника, Загальна фітопатологія, Загальна ентомологія.
Компетентності	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності з захисту і карантину рослин або у процесі навчання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, з використанням теорій і методів біології та аграрних наук.</p> <p><i>загальні:</i></p> <p>ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p><i>фахові:</i></p> <p>ФК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.</p> <p>ФК 3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів.</p> <p>ФК 4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.</p> <p>ФК 5. Здатність розробляти і застосовувати технології захисту рослин на об'єктах сільськогосподарського та іншого призначення.</p> <p>ФК 6. Здатність оцінювати фітосанітарні ризики (біологічні, екологічні, економічні) внаслідок занесення чи поширення регульованих шкідливих організмів.</p> <p>ФК 8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно- господарські методи для довгострокового</p>

	регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.
Програмні результати навчання	ПРН.6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття ПРН 7. Складати технологічні карти для організації заходів із захисту рослин
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувачів вищої освіти низки соціальних навичок: допитливість, ініціативність, критичне мислення; здатність брати на себе відповідальність; адаптивність, уміння працювати в команді та уміння приймати рішення.	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Формування у майбутнього фахівця знань, умінь та навичок з діагностики шкідників та хвороб, розробки інтегрованих систем захисту лісових та садово-паркових культур, що забезпечують високу продуктивність садово-паркових ценозів. Завдання навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти біології розвитку шкідників та хвороб лікарських рослин з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов конкретного вегетаційного періоду; опанування методів обліків чисельності шкідників та рівня патогенності збудників хвороб, а також методів та засобів захисту лікарських культур; прогнозувати можливі патологічні зміни в біоценозах, кваліфіковано використовувати методи і засоби захисту при складанні комплексних систем боротьби із шкідниками і збудниками хвороб у відповідних біоценозах.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
<p>Тема 1. Історія, розвиток і задачі лікарського рослинництва</p> <p>Тема 2. Біологічні особливості організмів – збудників хвороб лікарських рослин.</p> <p>Тема 3. Хвороби малорічних лікарських рослин.</p> <p>Тема 4. Хвороби багаторічних лікарських рослин.</p> <p>Тема 5. Біологія і розвиток шкідників лікарських рослин.</p> <p>Тема 6. Шкідники малорічних лікарських рослин.</p> <p>Тема 7. Шкідники багаторічних лікарських рослин.</p> <p>Тема 8. Методи боротьби зі шкідниками та збудниками хвороб лікарських культур.</p>	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ	
<i>Словесні методи:</i> розповідь-пояснення, бесіда, проблемний виклад. <i>Наочні методи:</i> ілюстрування, демонстрування. <i>Практичні методи навчання:</i> практичні завдання, робота з навчально-методичною літературою, нормативних документів. <i>Частково-пошуковий, пояснювально-ілюстративний методи.</i> <i>Метод ситуаційного аналізу.</i> <i>Сторітеллінг.</i> <i>Інтерактивні методи:</i> мікрофон, мозковий штурм, ділові ігри, дискусії і групові обговорення. <i>Комп'ютерні і мультимедійні методи:</i> використання мультимедійних презентацій, елементів дистанційного навчання та відеоконтента.	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
- щодо термінів виконання та перекладання	Навчальні завдання, які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані вчасно, тобто у встановлений термін відповідно до навчального розкладу. Перекладання результатів поточного контролю здобувачем відбуваються за поважних причин у нього, але із дозволу дирекції ННІ АСЕ. Лабораторні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин,

	<p>оцінюються на нижчу на 30% оцінку. Порядок повторного проходження контрольних заходів в Університеті регулюється «Положенням про організацію освітнього процесу в ПДАУ» (https://bitly.ws/SUfG) та «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в ПДАУ» (https://bitly.ws/TuYe). Відповідно до локальної нормативної бази повторно складання підсумкового контролю допускається не більше двох разів: один раз викладачу, другий – комісії, котра формується директором навчально-наукового інституту, за участю кафедри, відповідальної за реалізацію освітнього компоненту. Оцінка, яка отримана в результаті другого повторного складання екзамену, є остаточною.</p>
<p><i>- щодо академічної доброчесності</i></p>	<p>Обов'язковою вимогою для здобувачів вищої освіти є дотримання вимог нормативно-правових актів щодо академічної доброчесності, які наведені на сторінці «Академічна доброчесність» сайту ПДАУ (https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist). Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. У разі виявлення академічної недоброчесності здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і має повторно виконати його.</p>
<p><i>- щодо відвідування занять</i></p>	<p>Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим (в оф-лайн, чи в он-лайн режимах). Навчання здобувачів вищої освіти передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача. В умовах впровадження дистанційної форми навчання за наявності об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, індивідуальний графік, знаходження на карантині тощо) та за узгодженням з викладачем, освоєння навчальної дисципліни здобувачами вищої освіти може здійснюватися самостійно, на засадах академічної доброчесності, при цьому здобувач має звітувати через електронну пошту, або через систему дистанційного навчання lms moodle про стан виконання завдань.</p>
<p><i>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</i></p>	<p>Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням відповідного освітнього компонента та його частини. Таке право регламентується «Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти ПДАУ» (https://bitly.ws/SUg9). З метою визнання та перерахування результатів навчання здобувач вищої освіти звертається до викладача із документами, які підтверджують результати навчання, про отримання яких заявив здобувач (сертифікати, свідоцтва, довідки тощо).</p>
<p><i>- щодо оскарження результатів оцінювання</i></p>	<p>У разі незгоди із отриманою оцінкою, а також у випадку неможливості спільного врегулювання ситуації, здобувач вищої</p>

	освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. У цьому випадку здобувач подає апеляційну заяву на ім'я ректора. Порядок оскарження результатів оцінювання здобувачів вищої освіти регламентується «Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті». Нормативно-правові акти стосовно оскарження результатів навчання наведені на сторінці «Положення про освітню діяльність» сайту ПДАУ (https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyu-diyalnist).
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Генетика, Ботаника, Загальна фітопатологія, Загальна ентомологія, Основи біологічного захисту рослин, Основи наукових досліджень в захисті рослин

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. К.: ЮНІВЕСТ МЕДІА, 2024. 1040 с.
2. Біологічний захист рослин від шкідливих організмів: підручник / М.О. Білик. Харків: Майдан, 2022. 356 с.
3. Хвороби насінневого матеріалу сільськогосподарських культур : навч. посіб. / [С. В. станкевич, Л. В. Жукова, В. В. Горяїнова, В. В. Кабанець]. Харків : Біотехкнига, 2025. 176 с.
4. Концепція створення поліфункціональних біопрепаратів для оптимізації фітосанітарного стану сучасних агроценозів/ Л.О. Білявська, А.Г. Бабиц, Г.О. Іутинська, О.А. Бабиц, М.В. Лобода. Київ: ЦП Компрінт, 2022. 513с.

Допоміжні

1. Бровдій В. М., Гулій В. В., Федоренко В. П. Біологічний захист рослин. К., 2004. 351 с.
2. Дядечко М. П., Падій М. М., Шелестова В. С. та ін. Біологічний захист рослин. Біла Церква, 2001. 312 с.
3. Практикум із сільськогосподарської ентомології : навч. посіб. / М. Б. Рубан, Я. М. Гадзало; за ред. М. Б. Рубана. –К. –Арістей, 2009. –472 с.
4. Сільськогосподарська ентомологія / [Байдик Г. В., Білецький Є. М., Білик М. О. та ін.]; за ред. Б. М. Литвинова, М. Д. Євтушенка. К.: Вища освіта, 2005. 551 с.
5. Фітофармакологія: підручник / [М.Д. Євтушенко, Ф.М. Марютін, В.П. Туренко та ін.] ; за ред. М. Д. Євтушенка, Ф.М. Марютіна. К.: Вища освіта, 2004. 432 с.
6. Практикум з моніторингу шкідників сільськогосподарських культур / А.В. Кулешов, М.О. Білик, С.В. Станкевич, І.В. Забродіна. Харків: ХНАУ, 2016. 206 с. Національна академія наук України: <http://www.nas.gov.ua/UA/>
7. Pospelov S.V., Pospelova G.D., Semenko M.V. Problems of Plantation Growing of St. John's Wort (*Hypericum perforatum* L.). Global science and education I the modern realities '2023. Conference Proceedings. USA, 2023. P.58-60. <https://doi.org/10.30888/2709-2267.2023-18-01-012>
8. Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П., Нечипоренко Н. І. Застосування біометоду в технологіях вирощування лікарських культур. Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній школі. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Полтава, 19 квітня 2022). Полтава, 2022. С. 200-204.
9. Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Міщенко О. В., Черняк О. О., Скляр С. С., Іванічко О. В. Аналіз фітопатогенного стану посівів соняшнику в період вегетації за різних агрокліматичних умов. Вісник ПДАА. 2021. No 4. С. 133–141. <https://doi.org/10.31210/visnyk2021.04.17>
10. Поспелов С. В., Поспелова Г. Д., Нечипоренко Н. І., Коваленко Н. П., Охріменко В. В. Моніторинг хвороб кукурудзи в умовах Полтавського регіону. Вісник ПДАА. 2021. № 3. С. 37–44. <http://doi.org/10.31210/visnyk2021.03.04>

1. Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН:
<http://ismav.com.ua/>
2. Институт микробиологии и вирусологии им. Д.К. Заболотного НАН Украины:
<http://www.imv.kiev.ua/index.php/uk/>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри землеробства і агрохімії від 29 серпня 2024 року № 37

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назви тем	Види навчальної роботи здобувача вищої освіти			Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних роботах	Виконання завдань самостійної роботи	
Тема 1. Історія, розвиток і задачі лікарського рослинництва	3	-	5	11
Тема 2. Біологічні особливості організмів – збудників хвороб лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 3. Хвороби малорічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 4. Хвороби багаторічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 5. Біологія і розвиток шкідників лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 6. Шкідники малорічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 7. Шкідники багаторічних лікарських рослин.	4	4	5	13
Тема 8. Методи боротьби зі шкідниками та збудниками хвороб лікарських культур.	3	6	5	11
Разом:	30	30	40	100

Шкала та критерії оцінювання виконання практичної роботи та її захист

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-6	Всі завдання лабораторної роботи повністю виконані без помилок, що демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання та відповідає виявленню всебічних системних і глибоких знань програмного матеріалу, вмінню використовувати їх для вирішення як типових, так і нетипових лабораторних ситуацій. Студент вміє використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, хвороб і шкідників, формує обґрунтовані і логічні висновки звіту.
3	Достатній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: виконання лабораторної роботи з незначними помилками. Студент вміє використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації хвороб і шкідників; демонструє знання та розуміння діяльності різних фізіологічних груп організмів, формує обґрунтовані і логічні висновки звіту. Під час захисту звіту по лабораторній роботі здобувачем надана відповідь з незначними неточностями.

2	Середній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: здобувач виконав лабораторну роботу на середньому рівні. Студент вміє використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації хвороб і шкідників, але допускає помилки в процесі роботи, недостатньо повно оцінює, обробляє та аналізує дані спостережень, висновки можуть не мати достатнього обґрунтування. Захист лабораторної роботи має неточності та демонструє середнє розуміння діяльності різних груп організмів.
1	Задовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання. Студент задовільно використовує доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації хвороб і шкідників. Рівень знань та розуміння діяльності різних фізіологічних груп мікроорганізмів не дозволяє вирішувати всі лабораторні ситуації. Висновки сформовані без обґрунтування. Під час захисту звіту по лабораторній роботі здобувачем надана неповна відповідь зі значними неточностями.
0	Низький рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: низький рівень володіння методами досліджень хвороб і шкідників, їх опису, ідентифікації та класифікації; відсутнє розуміння методики виконання лабораторної роботи, низький рівень знань діяльності різних груп організмів, початкові уявлення про предмет вивчення, не сформовані висновки.

Шкала та критерії та оцінювання виконання
завдання самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	Високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: здобувач вищої освіти здатний до самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних літературних джерел; вміє оцінювати, інтерпретувати й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у професійній діяльності за спеціальністю «Захист і карантин рослин». Структура роботи логічна та методично витримана. Висновки правильно сформовані та аргументовані.
3	Здобувач демонструє достатній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання, здатність до самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних літературних джерел у професійній діяльності за спеціальністю «Захист і карантин рослин» та знання в області захисту рослин з неточностями; вміє оцінювати, інтерпретувати й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані. Висновки сформовані, проте допущені певні неточності у висвітленні деяких питань.
1-2	Задовільний рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: здобувачем надана неповна відповідь на питання самостійної роботи, розуміння захисту рослин у професійній діяльності за спеціальністю «Захист і карантин рослин» та знання задовільні; демонструється слабе володіння здатністю оцінювати, інтерпретувати й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузі захисту рослин. Допущені помилки у висвітленні деяких питань.

0	Самостійна робота не виконана, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.
---	---

Шкала та критерії оцінювання опитування

Кількість балів	Критерії оцінювання
3-4	Високий рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом відповідної теми курсу, демонструє високі знання та розуміння у професійній діяльності за спеціальністю «Захист і карантин рослин», здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях і оцінювати фітосанітарні ризики внаслідок занесення чи поширення шкідливих організмів, висловлює свої думки стосовно діяльності організмів в агробіоценозах та демонструє знання методів спостереження, опису, ідентифікації, класифікації шкідливих організмів.
2	Середній рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: здобувач володіє навчальним матеріалом відповідної теми курсу, демонструє знання та розуміння у професійній діяльності за спеціальністю «Захист і карантин рослин», але відповідь має неточності, аналіз матеріалу за темою опитування не має достатньої глибини та аргументації; демонструє середній рівень вміння застосовувати знання у практичних ситуаціях і оцінювати фітосанітарні ризики внаслідок занесення чи поширення шкідливих організмів.
1	Низький рівень формування компетентностей та досягнення результатів навчання: відповідь достатньо стисла та демонструє початковий рівень теоретичних знань відповідної теми курсу, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання.
0	Оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання неможливо: здобувач не володіє навчальним матеріалом теми або відповідь відсутня.